

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K. 12 — Za p. godine K. 6 — Za Šibenik na godinu donajmanjem u kuću K. 12. — Za Inozemstvo na godinu K. 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini br. 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, probna pisma i zahvale tiskaju se po 30 para peti redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Nagodba i Dalmacija.

Kako smo u prošlom broju obrazložili, željeznički spoj nije ničim u novoj nagodbi Dalmaciji zajamčen, a što je zajamčeno, to je odredba glede potrošarine na brašno, odredba, koja ne može biti nego na štetu naše zemlje i pučanstva.

Ugovor sadržava u članku V. ovu odredbu: „Potrošarina, koja se pobire pri uvozu „brašna u dalmatinska mjesta, podvrgnuta nametu potrošarine, bit će ukinita koncem g. 1910. ili će biti tako uređena, da se ista potrošarina ima pobirati i na brašno, što se „proizvadjaa u Dalmaciji“.

Ovakvo nova odredba, što drugim riječima znači, da će brašno, proizvedeno u Dalmaciji, biti podvrgnuto istim nametima, kojima je podvrgnuto i ono, što se iz drugih zemalja uvadja.

Do sada je postojala za Dalmaciju iznimna odredba zakona, da je samo i jedino ono brašno, koje je uvezeno iz vana, podvrgnuto potrošarini, dočim je prosto od potrošarine brašno, što se kod nas u našim domaćim mlinicam proizvadjaa.

Kako se i po sebi razumije, ova odredba zakona bila je od velike koristi za pučanstvo Dalmacije, osobito siromašnije, jer je ono trošilo do sada najvećim dielom domaće ili pšenično ili ječmeno brašno, t. j. ono, koje su naše domaće mlinice proizvadjale. Ovo domaće brašno je dosta jeftinije od uvezenoga, jer nije podvrgnuto nametu potrošarine.

Radi ove polakšice podigle su se po Dalmaciji razne miinice, koje su jeftinijim cijenama uspješno izdržale utakmicu brašna, koje se uvadja osobito iz Ugarske preko Rieke.

Novom odredbom sve ove polakšice bi se ukinule, t. j. tudje, ugarsko brašno ili bi moralo biti slobodno od nameta potrošarine, ili bi i naše moralo plaćati istu potrošarinu kao i ugarsko.

U jednom i drugom slučaju našem pučanstvu, našem proizvodu, našoj mlinarskoj industriji zadao bi se težki udarac.

Od potrošarine na uvezeno brašno naša zemlja pobire u ime pokrajinskog prireza oko 80.000 kruna, a obćine ili mjesta podložna potrošarini pobiru u ime obćinskih prireza oko 140.000 kruna. Ukinućem dakle potrošarine pokrajinska zaklada i zanimane obćine bile bi oštećene za blizu četvrt milijuna kruna. Manjak što bi tim nastao, morao bi se pokrivati povišenjem na izravni porez. Povišenje ovo bilo bi dosta znatno, a obteretilo bi svakoga, a kruh ipak ne bi bio jeftiniji.

Kad bi se pak prihvatilo odredbu, da se udari namet i na domaće naše brašno svejedno kao i na tudje iz vana uneseno, to bi se pokrajinski prihod znatno povisio, ali bi se tim teško obteretilo nametom osobito težaka i posjednika, što se ne bi smjelo dopustiti, jer su i tako nameti već dosegili vrhunac, koji je skoro nemoguće prekoračiti.

Osim toga, kako spomenusmo, po Dalmaciji su uložene velike glavnice u mlinarska poduzeća, a ova bi, može se reći, bila posve ulučena prihvatom nove odredbe o potrošarini na brašno, jer ako su se ona poduzeća podigla, to je bilo uprav radi polakšice, koju je Dalmacija imala. Uništenjem te polakšice naše mlinice ne bi bile u stanju da izdržavaju utakmicu sa Ugarskom i bile bi osudjene da propadnu. Tim bi opet sve samo naši ljudi, naša zemlja štetovala.

Ova utakmica naših mlinica, našeg domaćeg brašna bila je na veliki ustuk ugarskim mlinovima, koji hoće da svojim brašnom poplave Dalmaciju i tako unište naš domaći proizvod. Ugarska vlada eto je i uspjela kod odjelnih predstojnika. U ove pregovore se ovdje malo vjeruje, pošto svak drži stalnim, da će se ijedan sadašnji činovnik izložiti javnom preziru. Imena se Crnkovića i Spevca pronose po kafanama kao budućim odjelnim predstojnicima. Sa Fučekove se je strane proniela viest, da će hrv.-srb. koalicija pokušati opet približiti se magjarskoj koaliciji. Kako mi je pričao jedan najobćinijoj hrani, u kruhu jednostavno izrabljeni.

Ovo je jabuka, što je ugovor između Austrije i Ugarske donio našoj zemlji, koja je sama i jedina zemlja u ovoj poli monarhije žrtvovana u svojim materijalnim interesima nezastitnosti Ugarske.

Nego ipak tko bi krivio Ugarsku? Ona gleda sebe, a nas ako će i vrag, što je stalo njoj do nas?

Dakle nije kriva Ugarska, nego Austrija svakom našem zlu, jer ona nas žrtvuje uvijek kad može. Bilo Italiji, bilo Ugarskoj, bilo komu, uvijek ova naša nesretna zemlja mora plaćati račune svih mogućih ugovora. Dok nam ova tobože siplje obilnost, milijune, dok je njoj na papiru Dalmacija najbliže srcu rasla, dotle u istinu bivamo izručeni na tudje izrabljivanje, koje nam iz naše kuće nosi sve što imademo.

Podučila nas Austrija najprije vinom, sada kuša hranom. Ovo je teško. Zar smo mi uprav osudjeni, da uvijek budemo bivni? Zar je baš prokletstvo u Austriji biti Hrvat?

Ali ipak sve ovo može nam otvoriti oči, te barem moramo biti toliko ljudi, da ne ljubimo ruku, koja nas bije.

Što će nam zahvale ondje, gdje smo žrtvovani?

Ne, ne, i sto puta ne! Nije naš posao bez potrebe zahvaljivati gosp. Becku ili bilo komu na prazna obećanja, nego je dužnost naša i ljudska i otačbenička ustati i zahtijevati da već jednom prestane gnjusno bečko mešetarenje sa našom kožom, gnjusno izrabljivanje, koje se već ne može podnositi.

Proti ovom i ovakvom izrabljivanju bilo bi više vrieme, da ustane ciela naša javnost i da njezini predstavnici upotrebe sve, što je moguće, da spase korist i čast naroda.

Hoće li?

Vidit ćemo, a što možemo to i činimo, upozorili smo na blagoslov, koji u ekonomičnom pogledu Dalmaciji sprema nagodba austro-ugarska. U narodno-političkom pogledu grdje nam i ne može biti, pa s toga o tom ne treba ni govoriti.

Magjarska politika.

(Viesti iz Zagreba).

Magjarska vlada, ne znajući kako da stane na put Slavenima u sjevernoj Ugarskoj, došla je do ideje, da djelovanje slavenskih, nada sve slovačkih župnika proglasi panslavističkim. Jaoh ti ga se n. pr. onomu Slovaku ili onoj Slovakinji u koje zateče oružnik crkveni molitvenik sa koricom, na kojoj se nalazi slavenska trobojnica. Dolična se knjiga zapljenjuje, a posjednik iste mora onda odgovarati pred sudom.

Uzprkos magjarskoj sili, narodni se duh širi danonice između slovačkog žilva tako da sad Magjari nemaju još nego jedan maleni postotak pristaša između Slovaka. Ovaj otpadnak Slovaka od Magjara vlada pripisuje jedino živu agitaciji slovačkih župnika, te naredila biskupu Aleksandru Parvyu, da izadze jedno pastirsko pismo u kojemu se osudjuje panslavizam. Ova će biskupova poslanica izći ovih dana, a njezina se pojava smatra predhodnicom vladinih naredaba glede progona svih onih, koji se od sada unapriedita ne okane protumagjarske agitacije u slovačkim predjelima u Ugarskoj. Ali što će ova poslanica Slovacima, koje su i ovih dana u selu Černovi strieljati magjarski oružnici uprav pred crkvom?

Njih je pravedne poubijala razbojnička ruka magjarske vlade. Što će njima svećenik, koji služi samo toj vladu, a ne vjeri? Koji ih u ime vjere ne štiti, nego ih pušta strieljati?

Od nekoliko dana se pogovara, da je Fuček našao tri osobe, koje će se primiti časti odjelnih predstojnika. U ove pregovore se ovdje malo vjeruje, pošto svak drži stalnim, da će se ijedan sadašnji činovnik izložiti javnom preziru. Imena se Crnkovića i Spevca pronose po kafanama kao budućim odjelnim predstojnicima.

Sa Fučekove se je strane proniela viest, da će hrv.-srb. koalicija pokušati opet približiti se magjarskoj koaliciji. Kako mi je pričao jedan političar, koji je dobro informiran o sjednici

hrvatske delegacije, u kojoj su pristupovali zastupnici iz bečkog parlamenta, onda se nije htjelo znati za nikakvo približenje k Magjarima. Isti mi je gospodin kazao, da se je u istinu sa magjarske strane pokušalo pokucati na vrata hrvatske delegacije.

Taj je pokušaj do spomenute sjednice ostao bezuspješan i nada se da će tako biti i u buduće. Zast. Barta, koji je izstupio iz neodvisne stranke, opravdavajući taj njegov korak pred biracima, rekao je među ostalom, da oni, Magjari, grade dalmatinsku željeznicu, da Austrijancima bude lakše zaposjesti ovu magjarsku provinciju.

Magjarski su industrijalci poprimili jednu rezoluciju u kojoj sa veseljem konstatuju činjenicu, da je ugarskoj vladi uspjelo urediti pitanje potrošarine na brašno u Dalmaciji na korist magjarskih posljednjaka parolina.

U sjednici zajedničkog sabora od 31. listopada govorio je magj. zastupnik Banffy. Poznao on Hrvate još od doba spaljenja magjarske zastave u Zagrebu. Brani vladavinu Khuenov i veli, da samo takova vlada, kakova je bila Khuenov, može vladati u Hrvatskoj. Nije bio osobni prijatelj Khuenov, ali njegovom načinu vladanja mora da oda čast. Na prigovore kaže tekstualno ove riječi: Hrvati, osobito g. zastupnik Supilo, nada sve hoće, da ban bude neki podkraj u Hrvatskoj. Ali ban mora u Hrvatskoj voditi magjarsku politiku! — Supilo: Samo hrvatsku politiku mora voditi hrvatski ban! — Banffy (viče na Supila): Ne, magjarsku politiku, politiku magjarske jedinstvene države! (U saboru velika buka. Svi viču protiv Supila, a odobravaju Banffy-u). Predsjednik Rakovsky upozoruje Supila, da ne prekida govornika, a osobito ga upozoruje, da ne iziće krive državopravne nazore. — Supilo opetuje: Samo hrvatsku politiku! (Magjari prosvjeduju). Banffy pokazuje prema vladi i kaže: Ovo su uspjesi vaše politike. U Hrvatskoj treba vladati najstrožijom rukom! Treba silom uzpostaviti poremećeno državno jedinstvo. To mora biti zadaća hrvatskoga bana!

Wekerlov odgovor.

U budimpeštanskom saboru govorio je hrvatski delegat Supilo, napadajući magjarsku politiku i opisujući vjerolomstvo Magjara i sramotno njihovo djelovanje.

Iza Supilova govora uzimlje rieč ministar predsjednik Wekerle. Njegov govor donasamo u izvadku, jer je za nas Hrvate veoma važan. On je javno primanje odnosno navještenje najavljenе borbe. Wekerle izjavljuje, da uzimlje rieč ne da se iza Supilova govora, jer za to nije sada vrieme, postigne ma kakvo sporazumljenje, već da ustane proti oružju, koje rabe Hrvati i narodnosti proti državnoj ekzistenciji Ugarske i proti onom umjetnom prikazivanju ugarske politike, koje ide za tim, da se Hrvate i narodnosti prikaže svietu kao mučenicima. Nepovjerenje Hrvata uzimlje sa zahvalom na znanje. Nagodbu napadaju svi oni, koji žele, da ista ne bude poprimljena, kako ju zahtjeva neodvisna stranka. Supilo nema prava (!) da govori u ime hrvatskog naroda, nego jedino u ime rezolucionaša (!). On može biti uvjeren, da čemo mi naći put, koji će nas dovesti do sporazuma sa Hrvatskom. U našoj borbi dođuše rezolucionaši su bili naši jedini prijatelji, ali u punkcijama, koje je Nj. Veličanstvo odobrilo kada je magjarska koalicija preuzela vladu, nije bilo nikakva govora o našem vladanju prema Hrvatskoj. Votiranje hrvatske financijalne nagodbe bilo je dakako sadržano u ovim punkcijama, jer je ovo bila posljedica uzdržanja status quo-a (razumije se prema austrijskoj vladi. Op. ur.). Kod razprava mi smo izjavili, da stojimo nepomično na temelju zak. čl. XXX. od god. 1868., da smo pripravnici zahtijevati zakonitu inaktivaciju slobodnih institucija Hrvatske. Kod ovih smo pregovora izključili za sada pitanje o reinkorporaciji Dalmacije, jer ovo pitanje nije odgovaralo našoj sadašnjoj politici. Ali meni nije poznato, da se u naše strane bila poprimljena ma koja rezolucija, u

kojoj bismo mi bili Hrvatima obećali kakovih prava. Ovdje prosvjeduje zast. Supilo, na što Wekerle izjavljuje, da on drži svoje stanovište izpravnim.

Zatim prelazi na sabor u Hrvatskoj i veli, da su oni htjeli sanirati odnošaje u zemlji, ali da tim niesu kanili odstraniti od njih unio-nističke elemente u Hrvatskoj. Radi toga smo nastojali složiti fuziju između koalicije i bivše narodne stranke. Iza historijata o željeznici, veli Wekerle, da se u zadnje vrieme u Hrvatskoj ne govori više o jednoj hrvatskoj narodnosti već o jednoj srbsko-hrvatskoj. Zast. dr. Polit: Je li to zločin?

Wekerle: Zločin nije, ali mi u Hrvatskoj poznamo samo jedan narod, i to hrvatski, isto kao što u Ugarskoj obstoji samo ugarski narod. S rbi su u Hrvatskoj kao u Ugarskoj jedino jedna narodnost. Dr. Wekerle napada na zastupnike iz obe polovine države, te veli, da njihove političke tendence sižu dalje od granica Hrvatske.

Zast. Ugron: Njihova je tendenca veleizdajal! Wekerle: Ne mogu dozvoliti, da se bana Rakodczaya smatra igračkom naše politike u Hrvatskoj. Ban predstavlja pošteno hrvatsku politiku, koja se slaže sa interesima Ugarske, i koja će se uzprkos vašim natezanjima — o tomu mozele biti uvjereni — oživotvoriti u Hrvatskoj.

Na ovaj način Wekerle je navjestio rat hrvatskoj koaliciji; priznao je, da su u Beču pustili Magjarima slobodne ruke proti Hrvatskoj; da sloboda i slobodštine Hrvatske znače gospodstvo magjarsko; da je Rakodzay pandur magjarske vlade; da pošteno prijateljstvo sa Magjarima znači za ove ungnjetavanje svih prava Hrvatskih.

Parlamentarno izvješće.

Beč, 29. listopada 1907.

Prvo čitanje nagodbene osnove.

(Nastavak).

U današnjoj sjednici uzeo je ministar predsjednik dr. Beck rieč da razjasi neke netočnosti, koje su sa strane raznih govornika bile iznesene u kući. Vas će zanimati najviše onaj pasus Beckova govora, u kojem se bavi Hrvatskom. Iz Beckove izjave proizlazili: Prvo, da pitanje, da li se Hrvatska ima smatrati trećim faktorom u državi spada među pitanja ugarsko-hrvatskog državnog prava. Drugo, da se austrijska vlada i austrijski parlament ne mogu paćati u rješavanje ugarsko-hrvatskih državopravnih pitanja, isto kao što se ugarska vlada i ugarski sabor ne bi mogao paćati u rješavanje eventualnih državopravnih pitanja između zemalja zastupanih u carevinskom vietu. Treće, da je za Cisljatanju mjerodavan jedino § 6. zakona od 21. prosinca 1867. list dr. zak. broj 46., kojf zakon u pitanju rješavanja priznaje zaj. sabor, a niti spominje hrvatski sabor. Ministar je govor bio primljen podpuno hladnokrvno. Iza njega govorili su zastupnici Stranher, Modraček i Udrazil, na što je dobio rieč zast. Laginja, koji izjavljuje, da je nova austro-ugarska nagodba sa hrvatskog stanovišta posve nevrjedna. Ona ne može imati nikakve vriednosti za Hrvatsku, Slavoniju i Dalmaciju. U njoj se radi o uređenju nagodbe od 1867. jedino u smislu neodvisne stranke, kojemu uređenju po ugarsko-hrvatskoj nagodbi Hrvatska mora dati potvrdu. Još su govorili zast. Abrahamowitz i Iro, na što bi prekinuta razprava.

Iz svež južnih Slavena.

Kako čujem, „Sveza“ je odredila dra. Laginju i dra. Ploja poslani u nagodbeni odbor, koji će za vrieme praznika o sv. Svetim uzeti u pretres nagodbenu osnovu.

Dosadnost u parlamentu.

Sa svih se strana tuže zastupnici da je razprava o prvom čitanju nagodbene osnove veoma dosadna, dapače se pronose glasovi, koji žele da se ostali govornici zahvale na rieči, tako da se osnova podastre što prije odboru za pretresanje nagodbe.

Ekshodus Niemaca

iz imunitetnog odbora uzsiedio je usljed toga što je zast. Zaruba podnio jedan izvještaj

u českom jeziku. Radi nedostatnog broja članova bi zaključena sjednica. Iza zaključka sjednice povratilo se Niemi u dvoranu i prosvjedovahu prvi ponovno upotrebljivanju českok jezika u imunitetnom odboru. Česi tvrde da im pripada to pravo. Kako će se ovo pitanje riješiti, javiti ću Vam u svoje vrijeme.

Dogadjaji u Černovi.

Na početku današnje sjednice zapitao je dr. Zabradnih premonstenc i česki agrarac predsjednika kuće, da li je pripravan uvrstiti u stenografički protokol sažaljenje kuće radi žalosnih dogadjaja u selu Černova prigodom blagoslova crkve, kojom je prigodom ubijeno 13 neudružnih Slovaka, a za kojim plače preko 50 siročadi. Predsjednik kuće izrazuje svoje duboko saučeuće nad neudružnim žrtvama černojske katastrofe. Prelazi se na razpravu vrhu prvog čitanja nagodne osnove. Šusterčić izjavljuje da će se njegov klub iza kako bude proučiti osnovu izjaviti za ili protiv istog.

Magjarske novine

odobravaju Beckovo stanovište u pitanju Hrvatske, koje je jučer izjavio kući. U onoj Beckovoj izjavi vide njegovu korektnost, kojom je Magjarima podao zadovoljstvo i sadašnjim napadajima sa strane Hrvata.

Na grobu hrv. mučenika.

Na mrtvi dan će u Beckom Novom Mjestu zast. Ivašević čitati glagoljicu misu na grobu hrvatskih mučenika. Kako čujem, prisustvovati će misu svi naši zastupnici, koji se onaj dan budu nalazili ovdje.

Branitelji morala!

Od onog časa, kad su za zadnjih izbora za carevinsko vijeće u ovom izbornom srežu još jednom bila podržana krila sili i samovolji, od onog časa, kad je pobjeda poštenja i hrvatsva ponovno oborila u prah političke špekulante i moralne propalice, od onog časa datira u poraženju bandi borba pizme i osvete, borba zadoljena osobnošću, u kojoj se glavni vojnici voljko i bez stida spuštaju do najnižih nizina, odkud više nema vida na svjetlost, na čast, na dostojanstvo, osobno i skupno ovog grada. U toj borbi lačaju se svakog sredstva, a uspjeh im je — kako se obćenito vidi i čuje: — zgzušanje i prezir celog skladnog građanstva.

Ne radi te borbe, kojoj ne priznajemo nikakve važnosti, jer ljudi koji je vode, nisu toga vredni, nego radi časti i ugleda našeg grada, koji je „Hrvatska Rieč“ uvijek, svakom prigodom, najuspješnije branila i obranila, odlučimo se, da danas kroz njezine stupce rečemo samo dvie rieči, e da šira javnost bude znala na čemu smo.

Prije svoga dakle red nam je izjaviti, da sve ono, što je izbačeno o školama kod sv. Frane, ne odgovara ni najmanje, ni iz daleka istini. Istina je nasuprot, da se razlog svim onim bacanjima ima tražiti u osobnoj mržnji jednog glodradčeta, bivšeg učitelja protiv školnog nadzorniku Sinčiću, koja mu dikтира sve one izmisliotne propletene crvljivim cviećem njegove pjesničke mašte; istina je nasuprot, da se razlog svim onim trivijalnim nasrtajima na škol, nadzornika, na školu i na sve što je sa školom u bud kakovu savezu ili blizini ima tražiti u onom slavnom izbornom porazu protivnika Dr. Dulibića, koji ih je nezaboravnog dneva, 23. maja zadesio i u Tiesnome, gdje je

nadzornik Sinčić bio određen kao izborni poverjenik. —

Eto, to su pravi razlozi papirnatog borbi protiv škola kod sv. Frane.

Mi ne bismo bili digli glasa, da se je ta borba ograničila na stvarnost, da je vodjena dobrom namjerom. Ali kad se kao oružje u toj borbi uzimlju najnedostojnija sredstva, kad se vojuje u ime laži i obmane, u ime izmišljanja i zavaravanja, onda mora da se digne i čuje glas prosvjeda, glas negodovanja, da se ne bi pomislilo, e je u Šibeniku još uvijek prosto bez uztaka goniti stari, omraženi, nizki zanat sumnjičenja, opadanja i ocrnjivanja sa one strane, gdje je već izgubljen davno svaki pojan istine, poštenja i morala. Da, i morala! Jer tako je pomno pratio od zemana te ljude u svakom njihovom javnom djelovanju, taj zna i preko izma kazati, da je kod njih moral bio i jest nepoznanica. Narodna osuda, koja ih je stigla na raznim izborima, nije bila drugo nego obćeniti pravorek protiv njihovoj samovolji i nemoralu. I ti se još usudjuju govoriti u ime morala! ? Nečuveno.

Pa na koji način? Iz osvete protiv osobama oni se dižu kao branitelji morala, a u toj borbi služe se lažima, infamnim napadajima i uvredama, služe se napokom izicanjem takovih izmišljotina, koje uprav mogu i moraju da ruše moral ondje, gdje ga oni tobože, da, licumjerski, hoće da brane i spase.

Time baš oni počinjaju ono, što drugome podmeću, a u isto doba uvlače u blato svojih opakih misli i laži častne osobe, koje se zgražaju na one nizke, podle, crne insinacije, kojima su strane tih tobožnjih branitelja morala napadnute. Braniteljima morala nije više ništa sveto; ni škola, ni djeca, ni njihov odgoj, ni strah, da ih se sablažnjuje, ni učiteljski stališ, ni častni otci franjevci, pa ni javno mnjenje, kojim se oni titraju, jer hoće da ga zavaraju.

Protiv ovakovoj bezimeno nizkoj borbi mora da sa uzbuini sve što je u gradu skladna poštena i uzgojena, treba pokazati i dokazati svima, celoju široj javnosti, na kakvom osnovu počivaju navale stanovitih zakutnjaka i zaplotnjaka, između kojih se uz spomenutog ex-učitelja po obćem sudu javnog šibenskog nlenja na osobiti način u napadajima splitskog genre-a iziče c. k. poštarski oficijal Vladimir Lovrić.

Kad smo spomenuli ovo ime, onda možemo i zaključiti, jer kad ga taj gdje ulazi, onda je odmah lako znati, da odatle i ne može izći drugo, nego ono što izlazi u razgovorima Džije i Marina.

Glas iz građanstva.

Naši dopisi.

Makarska.

(Hrvatska zastava). U noći između 29. i 30. pr. m. zbio se je kod nas neudružen dogadjaj, koji je jako uzrujao celo pučanstvo. U obližnjem selu Velombrdu neprijateljska zločnačka ruka spomenute noći zlobno je uništila hrvatski stieg, što no ga je ondješnji župnik sa ostalim rodoljubnim seljanima za prvi put prigodom svetkovine sv. Jeronima bio uzpostavio. Naše obćinsko vijeće, na koje je uprav porazno djelovao ovaj nemili slučaj živo razpravljajuć o istomu izu vatrenih rodoljubnih govora Don Sijepana Pečića, učitelja Antičica i našega uzor rodoljuba načelnika g. Mate Klarića, da se dade dostojna čast našoj hrvatskoj svetinji, jednoglasno je poprimilo slijedeće zaključke:

1. Daje se nalog obćinskomu upraviteljstvu, da što prije nabavi dolikujući stieg i hrvatsku trobojnicu, koji nek se postavi i razvije na naj-svečaniji način i na najprikladnijemu položaju obćinskoga zemljišta u selu Velombrdu, a gospodin obćinski načelnik neka na svečanost pozove celo obćinsko zastupstvo.

2. „Neka se glasuje kr. 50 (pedeset) kao nagradu onomu, koji otkrije zločinca, a obćinsko upraviteljstvo, neka ovo razglati putem javnoga oglasa“.

3. „Neka se na ime ovog obćinskog zastupstva izrazi M. P. Župniku Velogbrda Fra Ivanu Barbaricu solidarnost, pohvalu i topli pozdrav.“

Drugi i treći zaključak nastojanjem našeg zauzetnog g. načelnika već je izvršen, a čujemo da se živo zauzimlje za što ljepše i svečanije izvršenje prvoga i tako nadamo se da ćemo do skoro imati riedku svečanost, kojom će bit dostojno popravljena uvreda nanešena našoj hrvatskoj svetinji.

Dok hvalimo uzornim rodoljubnim koracima obćinskoga vijeća, a naosob načelnika Klarića moramo se osvrnuti na rieči gosp. Don Sijepana Pečića, koje je u istoj sjednici vijeća izrekao; da je naime sva prilika, da zlikovci koji su jurili na našu svetinju nisu nego prosti počinitelji, a za njima da se kriju stari dušmani našeg otačanstva i mrzitelji naših svetih amaneta.

Mišljenjem gosp. Pečića mi se ne samo slažemo, nego smo o tomu sasam uvjereni, stoga i poručivamo visokom gospodar u bijeloj kuli na obali, da pazi dobro, da tjerajuć lisicu ne izjera vuka. Mi smo više siti njegovih hira, Ovakovo šta nije se kod nas dogadjalo prije njegova dolzaka a iza njegova dolzaka osim spomenutoga slučaja morali smo bit očevidci još tolikih drugih sramotnih slučajeva, u kojima je također ponižena naša hrvatska svetinja. Rek bi da s: je umni gospodar zavjetovao trti i gaziti ono što je hrvatskim čustvovateljim sveto i uzvišeno. Takovo što nisu dopuštali naši djedovi ni pradedovci, valaj ne će ni njihovi potomci. Ne hjedemosom ovim prije izaći na sriedu jer smo držali, da će jednom prestati te pantomine, nu pošto se ti vitežki čini još i dan danas ponavljaju, molimo javno da jednom već prestanu, inače bit ćemo usilovani na druge korake. Što poručivamo gospodaru to poručivamo i skutonosam.

Biokovskii pustinjači.

Imotski.

Naša krajina svakim liepim darom darovana, ako češ s pete sve runjavo, ako češ s glave sve bez glave. Žao mi je kojekakva poštena i pametna, koji se stidi reći, da previva u ovoj obćini.

Imotski je mjesto kazne. Gavan prvi propunta se u duboko crveno jezero; a mi današnji prebivaoci strepimo, kad će pod nama odjeknuti, jer nemamo zakona, pravice niti reda. Zakon, pravica i red, temelj društvenosti i čovječnom življenju u ovoj krajini ne obstoji. Podji od kuće do kuće, a od sela do sela, te preko komšiluka, imaš čuti sveti samo nezadovoljstvo protiv svim čimbenicima upravljajućim u ovom kotaru, a osobito čuti češ svakojakih protiv današnje obćinskoj upravi i upraviteljstvu c. k. Poglavarstva. Redarstvo, poljarstvo, lugarstvo, obć. vijeće, obć. predsjednik, prirezi, travarina, muša, globe i molbe — to ti je redoviti razgovor. Redarstvo što radi? U vinogradu, na zemlji gosp. načelnika, te napokon i u konobi istoga; oni ne gledaju

što je na putu u varošu, već vjerno čuvaju načelnikova kola u sred varoša. Poljari, mjesto da čuva u povjerenje im zemlje i tuđe imanje, čuvaju konobu gosp. načelnika. Lugari, mjesto da učuvaju ono preostale gore, primaju sviet, komu imadu se osvetiti. Obćinsko vijeće, mjesto da štogod uzakoni i učini za dobrovit ove krajine ono se naprešno razilazi radi samovolje gosp. načelnika, te mu ne će da glasuju ono, što on sa svojom samovoljnošću i bezpotebno hoće da zaključii.

Dva iz Imotskoga obćinska prisjednika htjeli bi za krajnju štogod učiniti i popraviti što je za popravljenje, al uzalud i njima, jer ne mogu izvršiti što je dobro. Prirezi 200-300^{0/0}. Travarina od trbuha se odmjervava. Muša se po pršutim dieli. Globe se osvetničkim načinom udaraju. Molbe nit se riečavaju niti će sunca božjeg ikada viditi, jer kola, koja se ne mažu, škriplju.

Tko lugare, tko li poljare namješta? Ovo je rak rana teška. Lugar bio najsposobniji, ako pršut nije barem od osam oka, ne vriedi za ništa, pa pršuti otišli po konobama i izbama mogućnika, a čim se i ovi potroše, tuci svinie i prije vremena, ma nek je konoba puna. Ovo je glavni uzrok, što se lugari i poljari češće izmjenjuju, a za njihovu promjenu ne zna niti selo niti glavari.

Bel bi se zakleo, da u imotskom polju tri diela poljara imade, koji su kriminalno osudjeni i za zakletvu nesposobni, al smela to ništa, kad znadu svom gospodaru služiti. Ne bi čovjek vjerovao, al istinito. Redar Menduš sa oružjem ovoga ljeta na jemati načelnikova kmeta, prima masta u ime gospodara, a Imotski stoji bez redara.

Za sada dosta mi je, a vrnut ću se opet, pa tad će se Zem. Odbor uvjeriti o „vele-hvaljenom“.

Novi

Bagajić kod Sinja. *)

(Zasluge župnika i blagodati seoske blagajne.) Iskrena ljubav i štovanje nutkaju nas, da ovim javnim putem izkažemo našu harnost napram našemu obćem ljubljenomu i velezaslužnom župniku fra Vici Crnici, koga nam je providnost dala na dobrobit i napredak ove prostrane župe. Naš fra Vice sa svojim neumornim marom i radom moralno i materijalno podigao je i unapredio svoju župu, te ju doveo do bolje budućnosti sa svakoga pogleda. Taj sin naših ubavih Kašteła, ponos i dika velezaslužnoga franjevačkoga reda, izvadja kod nas velike stvari na slavu božju i korist puka. Za osvjedočiti se o njegovom neumornom radu, dosta je doći k njegovom stanu te vidjeti kako on poput pčele — koja je simbol njegove blagajne — uvijek je zaposlen oko poboljšanja naše zemlje i našeg laganost. Po njemu nam je najviša blagodati seoska blagajna, koja je jedino njegovom zaslugom zasnovana i utemeljena, te nas je s njome izbavio iz ruku karmatika, koji su nas sisali i doveli do prosjačke torbe i štapa. Ukrisio nas je na boljak bolje budućnosti. Kakovu korist crpmo sa uzpostavo blagajne, u kratko ćemo iztaknuti. Kod nas sa bivala dobiti na predmone novce od 10 do 20^{0/0}, uračnav troškove i darove, pršuta, janjaca, tukaca, piclića itd., svaka na svoje vrijeme donoseći i dajući bezmilosrdnim gospodarima. Obćino se kod nas davalo za dobit na 100 forinta dvie kvarte pšenice čiste, a naša kvarta vriedila je do 8 forinta, dočim sada sa

*) Objelodanjujemo ovaj dopis, ne da hvalimo gosp. župnika, nego da i druge potaknemo na rad. Ured.

Giulia Forti: **Luda?**
prevodja S. Marčić.

Bila je visoka, tanka u pasu, blijeda lica i plavih kosa; stupala je dostojanstveno i dražestno; govorila je sladko, umiljato; bila je uvijek ozbiljna, uvijek zamišljena, kao da u bistrim i sjajnim očima sakriva modrinu neba i dubinu mora.

Rođena na grobištu, odgojena u hladu stirmogleda i čempresa, bila je poput njih sitna i vesela, turobna i hladna.

Njezin je otac služio kao čuvar u onom svetom mjestu, a boležljivja joj se majka bila već odavna odalečila od svijeta, koji ju je nazivao žalosnim imenom zanata svog oca, tog zadnjeg krvnika u službi zadnjeg barbarskog običaja. Ona je svoju kćer uvijek kod sebe držala i hranila je samo ljubavlju svojom i štovanjem prema mrtvima, pak ju je tako uzgajala u neznanju svega, te je stoga i rasla osamljena i žalosna, sasvim odtieljena od svijeta i pravog života.

Prve je utiske primila od bijelih nadgrob-nih ploča i divnih mramornih spomenika, a prve je svoje korake uprvala među onu množinu križa i cvjetnih puteljaka hrisantema i bršljana.

Jedine su joj igre bile savijanje vilenaca i umišljanje sprovida; kasnije je motrila onu množtvu krovova, na kojima se uzdizale veličanstvene kupole i visoki zvonici obližnjeg grada, koji se je dolje nizao duž obale vijugaste rieke; kao što i one brežuljke, koji su kao valovlje uzmicali, i ona brda tamnomodrikastih vrhunaca, koja kao da su bježala u onoj neizmjernosti neba i sunca, dok je ona neprestano sanjarila o fantastičnom životu on-kraj groba.

Nikada nije sašla u dolinu, niti je njezina noga preskorčila prag one žalosne ograde. Od svojih srodnika nije nikoga poznavala do radnika, koji su kopali jame i dizali kupole, kamo su i onako riedko polazili stanovnici obližnjeg grada, da se Bogu pomole za duše svojih pokojnika.

Njezini su prijatelji bili samo mrtvacil Ona je znala svakoga po imenu, naučila je na pamet sve nadgrobne nadpise, a bila je tako vjesta, da bi i zatvorenim očima označivala svačije mjesto i opisivala sve spomenike.

O svakom je mrtvacu sastavila malu povjest po riečima, što je čula od svog oca i od radnika, kao što i čitajući razne epigrame; pak bi rado, upravo poetičnim riečima pripoviedala to svakom posjetitelju, kad ga je vodila po putejcima prostranog grobišta.

Mrtvaci su joj bili svi dobri, jer su tako kazivali nadpisi, a ona nije znala za laž.

Posjetitelji su je mirno slušali i ganuto je gledali, dok se je ona, onako blijeda i tankovita, lagano okrećala, sladko govorila i mirno pokazivala sve one liepe spomenike, zaustavljajući se, da razgleda cvieće od nje tako nježno njegovano, kao što je i sama bila nježan cviet onoga grobišta.

Nije znala što je radost i veselje. Sviet, koji je onamo polazio ili je plakao ili je bio žalosna, majka joj nije bila nikad vesela, a i otac je sličio onome mjestu, u kojemu je stanovao. Pa kakošto nije znala za nikakvu radost, nije znala ni za smieh, a njezine liepe savijene ustnice nisu se nikada sastale u znak veselja.

Sva su joj uživanja bila spiritualna, a njezina se dnša u topila neizmjerne blaženosti nebeskih ljepota, proizašlih iz božanstven poezije.

Ova čista, liepa, uzvišena poezija napunjala je nekim osobitim čarom njezina dječanska čuvstva, pak je ljubila ono prostranu zelenu dolinu, koja se ja tako liepo pružala između onih brežuljaka razsvietljenih sjajnim sunčanim zrakama i ono blijedo svietlo punog mjeseca, koje se je fantastično prelievalo po spomenicima grobišta, i onaj tajninstveni govor mrtvacu, što je razumjevala po andjejskoj objavi vjere.

Jednom podje da je posjeti rodbina, čija djeca, puna predusa, prestrašeno je upitše, kako se ne boji stanovati u onom tužnom mjestu.

„Oh, nema pogibelji — reče ona — pred večer se zatvaraju sve rešetke.“

„Bli nisu lupeži što straše, već mrtvi.“

„Zašto mrtvi, oni su dobri, pak me svi ljube.“

Ove se rieči neobično dojmiše srca dječijega, pa su počela drhtati od straha pred onakvom djevojkom, što se ne boji mrtvih, mišleći pače, da i ona sama pripada tajninstvenom svijetu, kojega se oni toliko straše.

Ona se u istinu nije ničesa bojala, jer joj nije bio pun tajna onaj život preko groba. Bila se je privikla na neko neprestano maštanje i snatrenje, da joj se onaj život nije prikizivao nadnaravnim, pak je držala, da tu ležeci ljudi i žene, stari i mladići živu svojim osobitim životom u odošaju sa svietom i nebom, a vezani s ovim i s onim svietom jedinim vezom ljubavi.

S toga ih je žarko ljubila, uvijek se oko njih nalazila i s jednakom ih brigom njegovala, kiteći njihova obitavališta najliepšim cviećem i kadeći ih svakojakim mirisom.

(Nastavit će se).

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednine. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica K. 1.000.000

Pričuva zaklada 100.000
Centralna Dubrovnik - - - - -
- - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srećke, valute, kupone. Prodaja srećaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod ždriebanja. Revizija srećaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

Najbolje sredstvo za njegovanje **USTA I ZUBI**

Glavno skladište za Dalmaciju kod E. VINKA VUČICA, ŠIBENIK.

NE ČITATI

samo već **kušati se mora**

davno prokušani medicinski

STECKENPFERD

od **lijiljanova mlieka SAPUN**
od BERGMANNA i Druga, Drazdžani i Tetschen na/L. od prije poznat pod imenom **BERGMANNOVA SAPUNA** od lijiljanova mlieka da se lice oslobodi od sunšanih pjegica, da zadobije bijeli tein i nježnu boju. Pretplatno komad po 80 para u drogariji **VINKA VUČICA ŠIBENIK.**

Banka Commerciale Triestina

prima:

Uložke u kranam uz uložničke Listove:

sa odkazom od 5 dana uz 2 3/4 %
" " " 15 " " 3 %
" " " 30 " " 4 1/4 %

Uložke u zlatnim Napoleonima ili u engl. funtim.

(šterlinam) uz uložničke Listove:

sa odkazom od 15 dana uz 2 %
" " " 30 " " 2 1/2 %
" " " 3 " " 3 %

NB. Za uložne listove sada u toku, novi kamatnik ulazi u kriepest 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa škadencem od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2 %.

Banko-Žiro i Tekući račun. Valuta od dana uložnja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestnih računa, mjenica glasećih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %.

Ōvara tekuće račune u raznim vrednotama. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta Inostranstva, odrezaka i izžriebanih vrednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznačnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovicu, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solograd (Salzburg), Split, Peplitz, Troppau, Warnsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na Inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mjesta Monarhije i Inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predumje na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladišta Kontirinja (Contirungs-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogibelji provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocienosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev prezina i upravljanje istih.

Osjeđuraje vrednote proti gubitim žriebanja.

Banka Commerciale Triestina.

JEDINA HRVATSKA TVORNICI VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

Častim se preporučit p. n. občinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvama, braćovštinama, svoju krasnu uredjenu

TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA

Kod mene se dobit mogu izvrstne, a od mnogih priznate u svim veličinama

— svieće od pravog pčelinjeg voska —

kao i finog crkvenog tamjana.

Prodajem dobra vrcanog — po zdravlje — koristna meda Klg. po K. 1:20.

Kupujem uz dobru cieniu u svim količama žutog voska.

Svaku i najmanju naručbu p. n. mušterija obavljam najspremnije, kao i uz najpovoljnije uvjete.

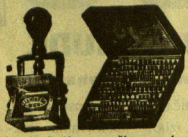
S veleštovanjem

VLADIMIR KULIĆ
Šibenik (Dalmacija) Glavna ulica.

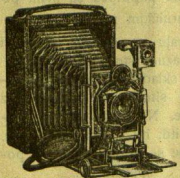
JEDINA HRVATSKA TVORNICI VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

KNJIŽARA I PAPIRNICI IVANA GRIMANI-A

Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

Preduzimlje naručbe svakovrstnih pečata od kausčucka i kovine.

Skladište fotografskih aparata svih nuzgrednih potrebština.

preporuča svoj veliki izbor liepih HRVATSKIH, TALIJANSKIH, NJEMACKIH I FRANCUZKIH KNJIGA, romana, slovnica, riečnika, onda pisacih sprava, trgovačkih knjiga, urednovog papira, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d.

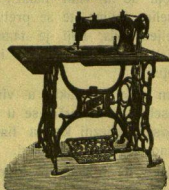
Prima preplate na sve

hrvatske i strane časopise uz originalnu cieniu sa tačnim i brzim dostavljanjem u knen.

Velika zalih svakovrstnih

toplomjera, zwieker-naočala

od najbolje vrsti i leća u svim gradacijama. VANSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOU POŠTE.

Skladište najboljih i najjeftinijih šivaćih strojeva "SINGER" najnovijih sistema.

JADRANSKA BANKA

U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.

Vlastita zgrada.

sve bankovne i mjenične poslove; daje predumjove na vrijednostne papire, svake vrste zlatni i srebrni novac, te izdriebane papire.

glavnija tržišta i vjersije uz knjižice u te

ge najbrže i uvjete.

potekle kod prvih knjiže uvjete.

Preporučuje se najtoplije P. N. Občinstvu za izradbu svakovrstnih radnja, kao: raznih djela i brošura, posjetnica, kuverata, listovnih i trgovačkih

NOVO ustanovljena
Hrvatska Tiskara
u Šibeniku
(ulica Stolne Crkve).

Papira, zaručni i vijenćanih objava, osmrtica i sve druge u tu struku zasposlojuće radnje. Jamči za tačnu i modernu izradbu uz pove umjerene ciene.